

Tämä dokumentti on muokattu oikeusministeriön julkaisusta *OpenOffice.org versio 3. Asennuskäsikirja*. Julkaisu on ilmestynyt 10.3.2009 sarjassa *Oikeusministeriön toiminta ja hallinto* numerolla 2009:5. Koko julkaisu on saatavilla pdf-muotoisena oikeusministeriön verkkosivulta <http://www.om.fi/Etusivu/Julkaisut/Toimintajahallinto/Toiminnanjahallinnonarkisto/Toimintajahallinto2009/1236880849722>

Aineiston tekijänoikeudet ovat oikeusministeriöllä. Kopiointi ja jakelu on sallittua Creative Commons Attribution License -lisenssin version 2.5 tai myöhemmän version mukaisesti (ks. <http://www.openoffice.org/license.html>).

Oikeusministeriön oletustekstipohja

Tässä dokumentissa kuvataan oikeusministeriön oletustekstipohja, jolla korvataan tekstinkäsittelyssä OpenOfficen perusasennuksen oletusmalli (Default Template). Kun uusi oletustekstipohja on käytössä, sen asetukset pätevät aina, kun aloitetaan tyhjästä uuden tekstiasiakirjan luonti toimenpiteellä **Tiedosto** → **Uusi** → **Tekstiasiakirja** tai **Ctrl + N**.

Oletuspohjasta on seuraavassa kuvattu tärkeimmät ominaisuudet, lähinnä ne muutokset, joita on tehty OpenOffice-asennuksen mukana tulevaan oletuspohjaan.

Oletuspohjan periaatteita:

- Oletuspohjassa on mahdollisimman vähän muutoksia OpenOffice-peruspohjaan (alkaa mm. *Oletus*-kappaletyylillä ja *Oletus*-sivutyylillä). Oletuspohjan sivuilla ei ole ylä- tai alatunnisteita tms (eli ne hoidetaan asiakirjatyypin omilla mallipohjilla).
- Tehdyt muutokset kohdistuvat lähinnä leipätekstiin, sisennettyyn leipätekstiin, riippuvaan sisennykseen ja luettelotyyleihin. Näille tehdään myös omat näppäinkomennot.
- Oletuspohjassa noudatetaan SFS-standardin 2487 mukaisia asetuksia (sivumarginaalit, sarkaimet, sisennykset, leipäteksti sisennettynä ja ilman, rivivälit, perusluettelot).
- Oletuspohjalla voi tehdä suoraan SFS-standardin mukaisia asiakirjoja, vaikka ei käyttäisiäkään hyväkseen tyylejä.

Huomioita:

- Tyyleissä *Sisennetty leipäteksti* ja *Riippuva sisennys* on seuraavana tyylinä *Sisennetty leipäteksti* (eikä *Oletus* tai *Leipäteksti*), joten teksti pysyy jatkuvasti sisennettynä 4,58 cm vasemmassa marginaalissa. Näin saadaan luettelotyylit toimimaan loogisesti oikein myös sisennyksissä tekstiosissa. Jos haluaa päästä marginaalin vasempaan reunaan, siihen on oma nopea näppäinkomento sekä tyylille *Oletus* että *Leipäteksti*.
- Tavutus on voimassa jo *Oletus*-tyylistä alkaen. Jos haluaa estää *Oletus*-tyylissä tavutuksen, sen voi tehdä tyylin asetuksista, mutta samalla täytyy laittaa asetuksista päälle tavutus tyyliin *Leipäteksti* (koska muuten *Leipäteksti* perii tavutuksen eston *Oletus*-tyyliltä).

A. Sivutyylit

Ensimmäinen sivu, Oletus, Alaviite, Loppuviite, Hakemisto, HTML

Marginaalit: vasen 2,0 cm; oikea 1,0 cm; ylä 1,0 cm; ala 1,0 cm.

Kirjekuori

Paperikoko: C4 vaaka

Jatkosivu (uusi sivutyyli, pohjana sivutyyli *Oletus*)

Marginaalit: vasen 2 cm, oikea 1 cm, ylä 1 cm, ala 1 cm
Seuraava tyyli: *Jatkosivu*

Vaakasivu (uusi sivutyyli, pohjana sivutyyli *Oletus*)

Marginaalit vasen 1 cm, oikea 1 cm, ylä 2 cm, ala 1 cm
Seuraava tyyli: *Vaakasivu*

B. Kappaletyylit

Oletus

Seuraava tyyli: *Oletus*
Sarkaimet: 0 cm; 2,29; 4,58; 6,87; 9,16; 11,45; 13,74; 16,03.
Sisennä vasemmalta: 0,0 cm
Sisennä oikealta: 0,0 cm
Sisennä ensimmäinen rivi: 0,0 cm
Riviväli: Riviväli 1
Välit yläreuna: 0,0 cm
Välit alareuna: 0,0 cm
Tasaus: Vasen
Tavutus: Tavutus automaattisesti
Fontti: Times New Roman;Times Roman;Times;Bitstream Charter
Fonttikoko 12.

Leipäteksti

Perusta: *Oletus*
Seuraava tyyli: *Leipäteksti*
Muuten kuin tyyli *Oletus* (Huom: Asetus "Välit alareuna" on siis myös 0,0 cm)

Sisennetty leipäteksti

Perusta: *Leipäteksti*
Seuraava tyyli: *Sisennetty leipäteksti*
Sisennä vasemmalta: 4,58 cm
Sisennä ensimmäinen rivi: 0,0 cm
Muuten kuin tyyli *Leipäteksti*

Sisennetty leipäteksti 2,29 cm (uusi kappaletyyli)

Perusta: *Leipäteksti*
Seuraava tyyli: *Sisennetty leipäteksti 2,29 cm*
Sisennä vasemmalta: 2,29 cm
Sisennä ensimmäinen rivi: 0,0 cm
Muuten kuin tyyli *Leipäteksti*

Riippuva sisennys

Perusta: *Leipäteksti*
Seuraava tyyli: *Sisennetty leipäteksti*
Sarkaimet: 0 cm; 2,29; 4,58; 6,87; 9,16; 11,45.
Sisennä vasemmalta: 4,58 cm
Sisennä ensimmäinen rivi: -4,58 cm
Muuten kuin tyyli *Leipäteksti*

Otsikko

Perusta: *Oletus*
Seuraava tyyli: *Leipäteksti*
Fontti: Times New Roman;Times Roman;Times;Bitstream Charter
Fonttikoko 12

Otsikko 1, Otsikko 2, Otsikko 3, Otsikko 4, Otsikko 5, Otsikko 6, Otsikko 7, Otsikko 8, Otsikko 9 ja Otsikko 10

Perusta: *Otsikko*
Seuraava tyyli: *Leipäteksti*
Fontti: Times New Roman;Times Roman;Times;Bitstream Charter
Fonttikoko 12
Kirjasinlaji: Lihavoitu

Allekirjoitus

Perusta: *Oletus*
Seuraava tyyli: *Allekirjoitus*
Sisennä vasemmalta: 4,58 cm
Rivien numerointi: Sisällytä tämä kappale rivinumerointiin (pois)
Muuten kuin tyyli *Oletus*

Ensimmäisen rivin sisennys

Perusta: *Leipäteksti*
Seuraava tyyli: *Ensimmäisen rivin sisennys*
Sisennä vasemmalta: 0,0 cm
Sisennä ensimmäinen rivi: 0,50 cm
Muuten kuin tyyli *Leipäteksti*

Luettelon sisennys

Perusta: *Leipäteksti*
Seuraava tyyli: *Luettelon sisennys*
Sisennä vasemmalta: 2,29 cm
Sisennä ensimmäinen rivi: 0,0 cm
Muuten kuin tyyli *Leipäteksti*

Reunahuomautukset

Perusta: *Leipäteksti*
Seuraava tyyli: *Reunahuomautukset*
Sisennä vasemmalta: 4,58 cm
Sisennä ensimmäinen rivi: 0,0 cm
Muuten kuin tyyli *Leipäteksti*

Tervehdys

Perusta: *Oletus*
Seuraava tyyli: *Tervehdys*
Sisennä vasemmalta: 4,58 cm
Sisennä ensimmäinen rivi: 0,0 cm
Rivien numerointi: Sisällytä tämä kappale rivinumerointiin (pois)
Muuten kuin tyyli *Oletus*

C. Kappaletyylien sisäisten luettelotyylien asetukset

Nämä ovat luettelotyylejä, jotka näkyvät kappaletyyliessä (esimerkiksi tyyli-ikkunan näkymässä *Kaikki*

tyylit). Kappaletyylien luettelotyylit kytketään varsinaisiin luettelotyyliin tyyliaisetusten välilehdellä *Numerointi*, sen kohdassa *Numerointityyli*. Kappaletyyliissä voidaan tehdä luetteloille esim. fontteja, sisennyksiä tai rivien välejä koskevia asetuksia. Varsinaisten luettelotyylien puolella asetetaan esim. luettelosymbolit ja niitä koskevat sisennykset.

Seuraavissa määrittelyissä on periaatteena pitää asetukset kappaletyyliissä hyvin yksinkertaisina (esim. rivien ylä- ja alapuolelle ei aseteta lisävälejä, eikä sisennyksiä tehdä). Sisennykset tehdään varsinaisissa luettelotyyliissä.

Luettelo 1

Seuraava tyyli: *Luettelo 1*
Perusta: *Luettelo* (jonka perusta on *Leipäteksti*)
Sisennys vasen: 0,0 cm
Sisennys oikea: 0,0 cm
Sisennys ensimmäinen rivi: 0,0 cm
Välit yläreuna: 0,0 cm
Välit alareuna: 0,0 cm
Numerointityyli (välilehdellä Numerointi): **Luettelo 1**

Luettelon 1 alku: sisennykset, välit ja numerointityyli kuten edellä *Luettelo 1*
Luettelo 1 jatkuu: sisennykset, välit ja numerointityyli kuten edellä *Luettelo 1*
Luettelon 1 loppu: sisennykset, välit ja numerointityyli kuten edellä *Luettelo 1*

Luettelo 2

Seuraava tyyli: *Luettelo 2*
Perusta: *Luettelo* (jonka perusta on *Leipäteksti*)
Sisennys vasen: 0,0 cm
Sisennys oikea: 0,0 cm
Sisennys ensimmäinen rivi: 0,0 cm
Välit yläreuna: 0,0 cm
Välit alareuna: 0,0 cm
Numerointityyli (välilehdellä Numerointi): **Luettelo 2**

Luettelon 2 alku: sisennykset, välit ja numerointityyli kuten edellä *Luettelo 2*
Luettelo 2 jatkuu: sisennykset, välit ja numerointityyli kuten edellä *Luettelo 2*
Luettelon 2 loppu: sisennykset, välit ja numerointityyli kuten edellä *Luettelo 2*

Luettelo 3 / Luettelon 3 alku / Luettelo 3 jatkuu / Luettelon 3 loppu: sama periaate kuin edellä
Luettelo 4 / Luettelon 4 alku / Luettelo 4 jatkuu / Luettelon 4 loppu: sama periaate kuin edellä
Luettelo 5 / Luettelon 5 alku / Luettelo 5 jatkuu / Luettelon 5 loppu: sama periaate kuin edellä

Numerointi 1

Seuraava tyyli: *Numerointi 1*
Perusta: *Luettelo* (jonka perusta on *Leipäteksti*)
Sisennys vasen: 0,0 cm
Sisennys oikea: 0,0 cm
Sisennys ensimmäinen rivi: 0,0 cm
Välit yläreuna: 0,0 cm
Välit alareuna: 0,0 cm
Numerointityyli (välilehdellä Numerointi): **Numerointi 1**

Numeroinnin 1 alku: sisennykset, välit ja numerointityyli kuten *Numerointi 1*
Numeroinnin 1 jatko: sisennykset, välit ja numerointityyli kuten *Numerointi 1*
Numeroinnin 1 loppu: sisennykset, välit ja numerointityyli kuten *Numerointi 1*

Numerointi 2

Seuraava tyyli: *Numerointi 2*

Perusta: *Luettelo* (jonka perusta on *Leipäteksti*)

Sisennys vasen: 0,0 cm

Sisennys oikea: 0,0 cm

Sisennys ensimmäinen rivi: 0,0 cm

Välit yläreuna: 0,0 cm

Välit alareuna: 0,0 cm

Numerointityyli (välilehdellä Numerointi): **Numerointi 2**

Numeroinnin 2 alku: sisennykset, välit ja numerointityyli kuten *Numerointi 2*

Numeroinnin 2 jatko: sisennykset, välit ja numerointityyli kuten *Numerointi 2*

Numeroinnin 2 loppu: sisennykset, välit ja numerointityyli kuten *Numerointi 2*

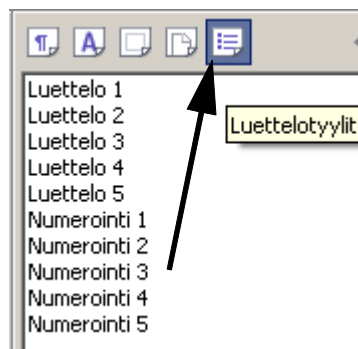
Numerointi 3 / Numeroinnin 3 alku / Numeroinnin 3 jatko / Numeroinnin 3 loppu: sama periaate kuin edellä

Numerointi 4 / Numeroinnin 4 alku / Numeroinnin 4 jatko / Numeroinnin 4 loppu: sama periaate kuin edellä

Numerointi 5 / Numeroinnin 5 alku / Numeroinnin 5 jatko / Numeroinnin 5 loppu: sama periaate kuin edellä

D. Varsinaisten luettelotyylien asetukset

Varsinaisiksi luettelotyyleiksi kutsutaan tässä niitä tyylejä, jotka ovat käytettävissä *Tyylit ja muotoilu* -ikkunassa. Ikkunan saa näkyviin näppäimellä **F11** tai muotoilutyökalurivin **Tyylit-kuvakkeella** tai valikosta toimenpiteellä **Muotoilu** → **Tyylit ja muotoilu**. Otetaan esiin ikkunan painikkeiden avulla luettelotyylien näkymä (oikeanpuoleisin painike).

Huomaa, että varsinaisten luettelotyylien nimissä on samoja nimiä kuin kappaletyylien luetteloissa! Tämä voi vaikuttaa sekavalta, mutta näin vain on. Luettelotyylien nimiä ei ole muutettu, jotta OpenOffice-perustyilien nimet ovat sellaisenaan suoraan asennuksen jälkeen käytettävissä näppäinkomentoihin.

Luettelotyyli on seuraavassa määritelty niin, että ne noudattavat SFS-standardin mukaan sarkainsisennystä. Tyylejä on pallukkaluetteloille, ranskalaisille viivoille ja numeroiduille luetteloille. Ranskalaisena viivana on käytetty tavallista väliviivaa (-), jotta se näyttäisi samalta kuin suoraan käsin kirjoitettu luettelo ilman tyylin käyttöä. Luettelomerkki on joko tekstin tasassa tai sarkainkohdan puolivälissä (kummallekin vaihtoehdolle on oma tyyli).

Kannattaa huomata, että luetteloita voidaan sisentää myös tekstikäsittelyn muotoilurivin sisennyspainikkeilla (**Lisää sisennystä**, **Vähennä sisennystä**).

Sisennä: Suhteellinen 0 cm (numerot pysyvät tekstin tasalla)
Sisennys tekstiin: 2,29 cm (eli luettelotekstiin yhteensä sarkainsisennys)
Numeroinnin ja tekstin väli: 0,0 cm

Numerointi 2

(numeroitu luettelo)
Numerointi: 1,2,3
Jälkeen: (siis tyhjä)
Sisennä: Suhteellinen 0 cm (numerot pysyvät tekstin tasalla)
Sisennys tekstiin: 2,29 cm (eli luettelotekstiin yhteensä sarkainsisennys)
Numeroinnin ja tekstin väli: 0,0 cm

Numerointi 3

(järjestysnumeroitu luettelo, järjestysnumerot sisennetty)
Numerointi: 1,2,3
Jälkeen: . (numeron jälkeen piste)
Sisennä: Suhteellinen 1,14 cm (numerot sisennetty)
Sisennys tekstiin: 1,15 cm (eli luettelotekstiin yhteensä sarkainsisennys)
Numeroinnin ja tekstin väli: 0,0 cm

Numerointi 4

(numeroitu luettelo, numerot sisennetty)
Numerointi: 1,2,3
Jälkeen: (siis tyhjä)
Sisennä: Suhteellinen 1,14 cm (numerot sisennetty)
Sisennys tekstiin: 1,15 cm (eli luettelotekstiin yhteensä sarkainsisennys)
Numeroinnin ja tekstin väli: 0,0 cm

Numerointi 5

(numeroitu luettelo, numerot sisennetty)
Numerointi: 1,2,3
Jälkeen:) (numeron jälkeen kaarisulku))
Sisennä: Suhteellinen 1,14 cm (numerot sisennetty)
Sisennys tekstiin: 1,15 cm (eli luettelotekstiin yhteensä sarkainsisennys)
Numeroinnin ja tekstin väli: 0,0 cm

E. Luettelointi- ja numerointipainikkeet OpenOfficen muotoilurivillä

OpenOffice Writerin muotoilurivillä olevat luettelo- ja numerointipainikkeet ovat ihan omia toimintojaan eivätkä ole kytköksissä luettelotyyleihin.

Kuvakkeilla voi tehdä ns. kappalekohtaista luettelomuotoilua. Käyttäjä voi säätää itse luetteloiden sisennyksiä, väliä tekstiin, luettelomerkkiä jne toiminnolla **Muotoilu** → **Luettelomerkit ja numeroinnit**.

Kappalekohtaisen luettelomuotoilun rajoituksena on, että sen avulla ei ole mahdollista esim. muuttaa yhdellä kerralla yhdenmukaisiksi koko asiakirjan luetteloiden asetuksia (luettelosymboleita, numerointitapa, sisennyksiä ja välejä). Asetukset on tehtävä yksittäin luettelo kerrallaan. Luettelotyylit antavat paremmat mahdollisuudet hallita luetteloiden yhdenmukaisuutta koko asiakirjassa.

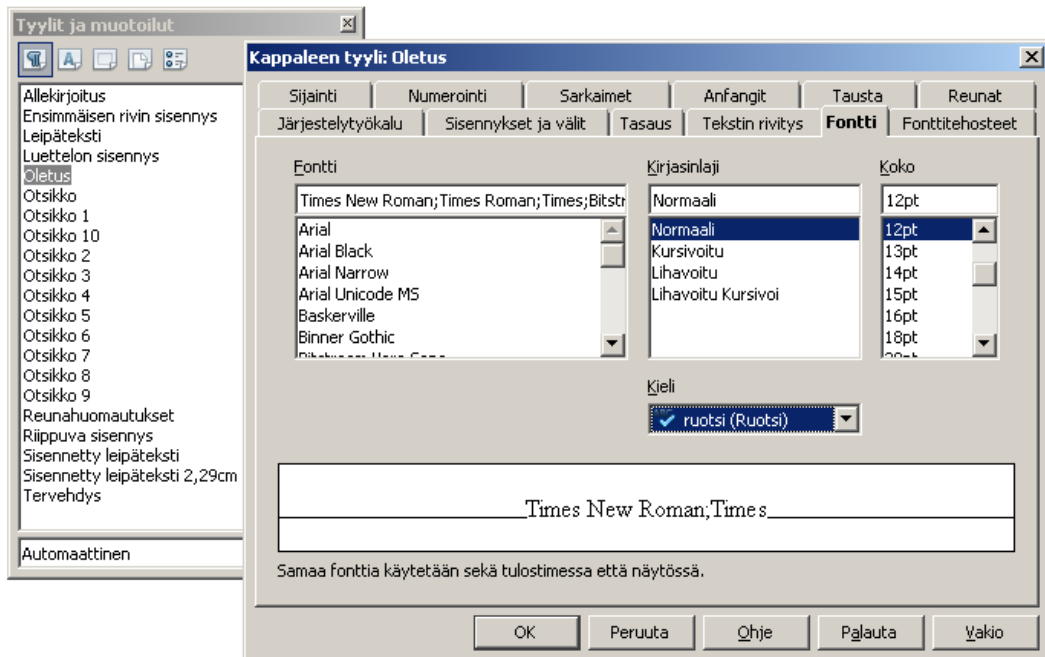
F. Oletustekstipohjien OpenDocument (ODF) -tiedostot

Oikeusministeriön oletustekstipohjia on kaksi:

- *OM_OOo_malli.ott* (suomenkielinen mallipohja)
- *OM_OOo_malli_sv.ott* (ruotsinkielinen mallipohja)

Mallipohjat on laadittu siten, että on lähdetty liikkeelle OpenOfficen perusasennuksen mukaisesta oletusmallista (Default Template), joka avautuu aloitettaessa uusi (tyhjä) asiakirja. Tähän tekstipohjaan on tehty edellä kohdissa A-D kuvatut muutokset. Tuloksena oleva tekstipohja on tallennettu suomenkieliseksi mallipohjaksi nimelle *OM_OOo_malli.ott* valitsemalla tallennusmuodoksi *ODF-tekstiasiakirjan malli (*.ott)*. Ruotsinkielinen mallipohja on muodostettu suomenkielisestä pohjasta niin, että ruotsinkieliseen pohjaan on määrätty oikoluvun, tavutuksen ja synonyymisanaston kieleksi ruotsi. Kielen määrittäminen ruotsinkieliseen mallipohjaan on tehty yhteen kappaletyyliin (**Oletus**, ruotsinkielisessä käyttöliittymässä **Standard**) seuraavasti.

Avataan suomenkielinen oletustekstipohja (*OM_OOo_malli.ott*) OpenOfficeen ja otetaan esille **Tyyli ja muotoilu** -ikkuna esim. **F11**-näppäintä painamalla. Otetaan esille kappaletyylien näkymä ja napsautetaan tyyliä **Oletus** (ruotsinkielisessä käyttöliittymässä **Standard**) hiiren kakkospainikkeella ja valitaan toiminto **Muuta**. Esille tulevat tyylin **Oletus** tiedot. Valitaan välilehti **Fontti** ja muutetaan kentän **Kieli** arvoksi **ruotsi (Ruotsi)**. Hyväksytään muutos painikkeesta **OK**. Tekstipohja tallennetaan malliasiakirjaksi nimelle *OM_OOo_malli_sv.ott* valitsemalla tallennusmuodoksi *ODF-tekstiasiakirjan malli (*.ott)*.

Oletus-kappaletyyliin tehdyt kieliasetusten muutokset periytyvät muihin kappaletyyleihin, joihin ei sen seurauksena tarvitse tehdä erikseen kieliasetuksen muutoksia.

Molemmat oletustekstipohjat ovat julkisesti saatavilla Suomen OpenOffice-yhteisön sivuilta verkkoosoitteesta <http://fi.openoffice.org/mallit.html>